

Verksamhetsplan

Centrum för Arbetarhistoria 2008

Utbildning och forskning

Kursverksamhet

Våren 2008 kommer vi att ge kursen *Filmen och Folkhemmet* på halvfart under tiden januari till april. Kursen ges tillsammans med Språk- och litteraturvetenskapligt centrum vid Lunds universitet. Dessutom erbjuds under vårterminen de två temakurserna *Arbetarhistoria – klass, kultur och rörelse i den industriella epoken* samt *Den svenska välfärdsstaten – från Folkhem till postmodern utmaning*, båda på 7,5 hp och båda under februari och mars, den förstnämnda på c-nivå, den sistnämnda på avancerad nivå (masters- och magisternivå). Under höstterminen tänker vi göra ett nytt försök med kursen *Svenskhet, främlingar och mångkultur i det moderna Sverige*, den här gången med bättre och mer riktad marknadsföring. Dessutom kommer vi förhoppningsvis att kunna erbjuda en 30-poängskurs inom ramen för det s.k. Lärarlyftet med titeln *Arbetsliv i förändring*. Den kommer att ingå i det kurspaket som Lunds universitet under februari 2008 kommer att offerera Skolverket, och kommer om den antas att vända sig till bl.a. lärare på yrkesinriktade gymnasieprogram i hela landet. Kursen utvecklas under januari tillsammans med arbetslivsforskare från IMER vid Malmö högskola, och kommer att utformas som en nätbaserad distansutbildning med viss undervisning campusförlagd (Landskrona och Malmö). Den kommer att ta upp bl.a. arbetslivets förändring över tid, arbetets idéhistoria, representationer av arbete samt arbete och ämnesdidaktik. Kursen kommer om den blir av att ges under *hela* nästkommande läsår. En alternativ version av kursen avsedd för Malmö högskolas och Lunds universitets ordinarie kursutbud kommer att utformas under hösten. Slutligen kommer återigen en temakurs i arbetarhistoria för historiska institutionens c-studenter att anordnas i höst.

Pedagogiska program

Målsättningen för vårterminen är att genomföra minst sex pedagogiska halvdagsprogram för gymnasieelever och/eller studeranden inom eftergymnasiala utbildningar. Förnyad marknadsföring sker omedelbart efter sommaren. Någon målsättning för hösten kan inte göras beroende på osäkerheten om hur arbetsbelastningen i övrigt kommer att te sig, t.ex. vilka kurser och forskningscirklar som kommer att bli av.

Forskningscirklar

Arbetet med projektet *Skromberga industri- och kulturhistoria* kommer att gå vidare under våren i samarbete med bl.a. ABF. Under hösten 2007 skedde det utåtriktade arbetet via stormöten. Målsättningen under våren är att få igång och konsolidera minst två mindre forskningscirklar. Cirklarna kommer att ledas av Victor Lundberg, Hans Wallengren och Ann-Margret Wendt, med den förstnämnde som huvudansvarig. Dessutom planeras en Arbetarhistoriens dag i Ekeby i början av juni, med bl.a. föreläsningar och rundvandring på gruvområdet. Målsättningen är givetvis att i olika former fortsätta och fördjupa arbetet med projektet under hösten 2008. Förhoppningsvis kommer vi under året att kunna initiera ytterligare något cirkelprojekt.

Forskningsprojekt

En förnyad ansökan avseende medel för projektet *Främlingsfientlighet och arbetarrörelse – arbetarrörelsens förändrade ställning och framväxten av främlingsfientliga strömningar i Landskrona 1945 – 2005*, kommer under våren att lämnas till Vetenskapsrådet. En ansökan avseende samma projekt kommer i år ävenledes att lämnas till Riksbankens Jubileumsfond.

Arbetshistorisk konferens 2009

Siktet är inställt på att under sensvåren 2009 genomföra en tredje arbetshistorisk forskarkonferens vid CfA. Planering och arbete med denna måste påbörjas senast i september, eventuellt ännu tidigare. För att konferensen ska kunna locka forskare även från våra Nordiska grannländer krävs bättre marknadsföring än inför tidigare konferenser. Bäst vore om vi lyckades få till stånd en särskild förberedelsekommitté bestående av forskare från olika länder och lärosäten.

Arbetshistoriska seminarier

Samarbetet med ABF-Malmö och Stödföreningen Per-Albin Hanssons födelsehem, som omnämns i verksamhetsberättelsen för 2007, har visat sig givande och kommer därför att fortsätta under året. Även samarbetet med statarmuseet i Torup kommer att fortsätta med traditionsenliga våravslutnings- respektive höstupptaktsseminarier. Kontinuerligt sökes även nya samarbetspartners för verksamheten, som f.ö. är inne på sitt tjugofemte år! Ett färdigt program för våren beräknas föreligga i mitten a februari.

Utställningsverksamhet

Eftersom en levande utställningsverksamhet utgör ett av fundamenten för idén om ett Centrum för Arbetshistoria, är det av utomordentligt vikt att frågan om lokaler för ett arbetarmuseum finner sin lösning 2008. Tills dess får vi i befintliga lokaler, framför allt Ljuskården, köra med olika tillfälliga utställningar. En sådan finns f.n. i utrymmet mellan Nymanska fastigheten och Villa Fridhill i form av fragment och delar från några av CfA:s tidigare utställningar, t.ex. "Städa för livet" och "Socker, svett och tårar". Den utställningen kommer att stå kvar under året. För Ljuskårdens del kommer en nedbantad version av den befintliga utställningen av Bertil Perssons bilder att färdigställas under våren. Den kommer senare i vår att få sällskap av en mindre skärmställning om Ekeby arbetarekommun, vilken producerades av Ekeby arbetarekommun 1980 inför dess 75 årsjubileum. Den utställningen är kopplad till grävprojektet om Skromberga-Ekebys industri- och kulturhistoria.

Arbetarrörelsens Arkiv

Eftersom grunden för vår verksamhet är det inre arbetet, kommer uppordning, sortering och registrering av inlämnat material att prioriteras särskilt under verksamhetsåret på grund av det föregående årets leveransrekord. Här kommer vi också att fortsätta det mycket omfattande arbetet med att digitalisera våra samlingar, framförallt vårt stora fotoarkiv där Bertil Perssons negativsamling utgör en betydande del. Under året kommer vi dessutom att söka externa anslag för att kunna lägga extra resurser på arbetet med att digitalisera foton och negativ. Vi kommer även att fortsätta arbetet med att komplettera våra digitala arkivförteckningar.

När det gäller den yttre verksamheten kommer vi under verksamhetsåret att vidareutveckla vårt samarbete med Centrum för Arbetarhistoria kring de ”Pedagogiska programmen”, riktade till grund- och gymnasieskolor, samt till folkhögskolor och universitets-/högskolestudenter. Förutom de återkommande höstaktiviteterna ”Kulturnatten” och ”Arkivens Dag”, kommer vi under våren dels att omarbete vår permanenta fotoutställning med Bertil Perssons fotografier, dels att tillsammans med Centrum för Arbetarhistoria delta i arrangemanget av ”Arbetarhistoriens Dag” i Ekeby-Skromberga i juni som en del i vårt nystartade forskningscirkelprojekt.

Den utåtriktade informationen om vår verksamhet baseras framförallt på vår regelbundet uppdaterade hemsida på internet. Utöver denna ”marknadsföring”, kommer vi under året att uppdatera vår informationsfolder och sprida denna genom våra medlemmar och samarbetspartners. Kontinuerliga satsningar görs även för att informera uppsatsskrivande gymnasister och studenter om arkivets unika möjligheter att arbeta med historiskt källmaterial.

Strategisk plan

Under de kommande åren bör Arkivets inre verksamhet prioriteras med målet att ”hinna ifatt” i arbetet med att ordna, sortera och registrera vårt inlämnade material. Särskilda insatser bör också göras för att vidareutveckla arkivets digitala tjänster och möjligheter. Till detta bör externa anslag sökas. Under de kommande åren bör även externa anslag sökas för att hitta en bättre lösning för planförvaring av vår fansamling.

I den yttre verksamheten bör Arkivet, utöver det som specificeras i verksamhetsplanerna, fördjupa sitt samarbete med Centrum för Arbetarhistoria med sikte på en ny och öppen föreläsningsserie kring arbetarhistoria i vid och bred mening. I Centrum för Arbetarhistorias satsningar på att vidareutveckla sin utställnings- och museiverksamhet bör Arkivet bidra med underlag och arkivkompetens.

Mål och framtid

Strategisk plan för Centrum för Arbetarhistoria

Allmänt

I den strategiska planen formuleras mål för de närmaste åren, men målen skall vara utformade på ett sådant sätt att de löpande kan utvärderas. Den strategiska planen ska kunna ligga till grund vid upprättandet av de årliga verksamhetsplanerna för CfA.

Vi är nu i det läget att vi vet att vi få en förstärkning i form av en professor, som kommer att tillträda under 2008 eller tidigt 2009. Samtidigt kommer det också att tillsättas ett vetenskapligt råd, som har till uppgift att driva och diskutera frågor om forskning på CfA.

I samband med att professorn och rådet är plats blir det viktigt att kraftfullt argumentera för behovet av arbetarhistorisk forskning mot bakgrund av den forskning som bedrivits och bedrivs inom området. Idag talar man mycket om starka forskningsmiljöer. Vi måste argumentera för att det är möjligt att bygga upp en sådan inom detta område och visa på forskningens samhällsrelevans.

I den projektbeskrivning som är daterad den 14/8 1997 finns det en redogörelse för forskningen om arbetets och arbetarrörelsens historia i Sverige. Det konstateras att en sådan

förekommer vid samtliga universitet i landet, men att den är särskilt intensiv i Lund: ”En särskilt omfattande forskning och undervisning sker dock på Historiska institutionen vid Lunds Universitet, där ett drygt tjugotal doktorander och seniora forskare verkar.” (dokument 1, s 3). Denna beskrivning måste modifieras en del. Den forskargrupp som var verksam i Lund har spridits ut så att det idag även är på Växjö universitet och Malmö högskola som forskningsinriktningen är särskilt stark. Mot bakgrund av att forskargrupperna i Växjö och Malmö är stora bör vi undersöka möjligheterna att på dessa universitet/högskolor försöka få fram anslag till verksamheten i Landskrona. Redan nu finns det en samverkan med Malmö högskola inom det Arbetarhistoriska seminariet, och Växjö är inkopplat genom representation i Centrums styrelse. Det är också viktigt att arbetarhistoriker från dessa lärosäten ingår i det vetenskapliga rådet.

En annan väg att försöka få mer pengar till verksamheten är att söka externa anslag. Vi tänker här i första hand på den typ av anslag som kan sökas via universitetsinstitutioner eller på grundval att man är verksam vid en sådan. Vi återkommer till detta nedan, när det gäller forskning. *Det borde dock kunna finnas möjligheter att söka infrastrukturellt stöd, t ex via Riksbankens jubileumsfond.* För att ge eftertryck åt ett sådant stöd måste vi argumentera för att institutionerna i Lund, Malmö och Växjö *tillsammans* utgör en *stark forskningsmiljö* med inriktning mot arbetets och arbetarklassens historia i bredare mening. I denna triangel finns det ca femton seniora forskare (varav två professorer) och ett relativt stort antal doktorander med sådan inriktning. I miljöerna har det också producerats många doktorsavhandlingar. Här har också arbetshistoriska seminariet sitt ursprung, och ett flertal forskningscirkclar har startats och avsatt resultat.

Förslag till åtgärd:

- Representanter för institutionerna i Växjö, Lund och Malmö utarbetar en skrivelse med en motivering till att det sammantaget på dessa finns en stark forskningsmiljö med inriktning mot arbetarhistoria i bredare mening. Med denna skrivelse i ryggen söks infrastrukturellt stöd från Riksbankens jubileumsfond. Som förberedelse bjuds representant från fonden in till Centrum.
- Representanter från Malmö högskola, Lunds universitet och Växjö universitet knyts till det vetenskapliga rådet.

Vi har i många sammanhang framhållit att universitets del av Centrum består av tre delar:

- a) undervisning/kursgivning
- b) forskning
- c) tredje uppgiften.

Vi skall nu gå igenom dessa tre ”ben”, bland annat utifrån de ursprungliga planerna.

a) Undervisning/kursgivning

Alltsedan centrum bildades har vi erbjudit ett stort antal kurser, som efterhand blivit allt fler. I områdesstyrelsens beslut från 1999 anges särskilt att de 500 000 kronorna skall användas till tredje uppgiften, alltså inte i första hand kurser. Problemet med kursgivningen är inte att antalet kurser varit för få eller att försök inte gjorts att utöka kursutbudet. Problemet har istället varit att

alltför få studenter anmäler sig till kurserna; det gäller såväl de fristående, enstaka kurserna som temakurserna inom det ordinarie kursutbudet. Faktum är att om söktrycket hade varit

stort, så hade vi också kunnat få ett ökat anslag. Det är nämligen så, att kurser som kan tänkas in i Historiska institutionens grundläggande uppdrag ges särskilda pengar till detta. Hade vi haft tillräckligt många studenter hade alltså institutionen fått särskilda pengar (s k HÅS) för detta. Då hade vi också kunnat utöka personalen på Centrum.

Uppenbarligen måste efterfrågan på kurserna öka. Detta kan ske på flera sätt. Vi vill till exempel understryka, att om utställningsverksamheten utvecklas kan detta ge draghjälp åt kurserna. Likaså ger säkert en ökad forskningsverksamhet sådana resultat. Vi måste också noga analysera frågan om varför söktrycket är litet. Det har dels att göra med en allmän trend i hela högskolevärlden, men också med mera specifika orsaker. Det är de senare vi bör undersöka i syfte att konstruera kurser som upplevs som meningsfulla.

Den kritiska massa som krävs för att kursutbudet skall kunna öka kan också åstadkommas genom samverkan med andra institutioner/högskolor/intressenter. Här kan vi peka på kursen *Film och historia* som ett lyckat exempel. Satsningen på kurser för lärare inom det så kallade läraryftet är ett exempel på ett gott initiativ. Här finns ett konkret exempel på samverkan med Malmö högskola.

Förslag till åtgärder:

Det borde gå att utveckla fler kurser tillsammans med Malmö högskola och Växjö universitet. Här följer några förslag, som dock bör diskuteras ytterligare:

- Kurs om arbetet på landsbygden. Det finns en stor kompetens om detta i ”triangeln”. Här kan vi framför allt peka på Lars Olssons och Marion Lefflers forskning samt Säbyholmsprojektet. Här kan även statarmuseet i Torup ses som en samarbetspartner.
- Tillämpad kurs om hur man leder forskningscirklar, hur man gestaltar arbetarhistoria i utställningar etc. Över huvud taget bör möjligheten att anordna mera praktiskt inriktade kurser diskuteras ytterligare.
- Kurs om Arbetslivets förändring.

Ett stort problem med kursgivningen är att kurserna har karaktär av enstaka kurser på ett fåtal poäng. Skall studenttillströmningen öka på allvar måste vi försöka erbjuda påbyggnadsbara kurser som kan ingå i en mera permanent kursstruktur. Ett förslag är att vi arbetar för att t ex *Det moderna Sveriges samhällshistoria* kan jämföras med 20-poängskurser i den reguljära historietutbildningen. I så fall skulle man kunna fortsätta historiestudierna i Lund, Malmö eller Växjö efter 30 eller 60 högskolepoäng i Landskrona.

Förslag till åtgärd:

- att vi ser över kursutbudet och utformar kurser som kan jämföras med den vanliga 1 – 60-poängsutbildningen i historia och som därför är påbyggnadsbara. En diskussion om detta tas upp på respektive institution i Lund och Växjö. På Malmö högskola har man redan accepterat denna lösning.

Redan i de tidiga dokumenten nämndes att temakurser i arbetarhistoria, inom ramen för grund- och påbyggnadskurserna i Lund skulle erbjudas. Detta gör vi idag, och vi har dessutom breddat basen så att även Malmö högskola (Historia med kulturanalys) ingår på de högre nivåerna. De senaste terminerna har vi haft god tillströmning till dessa kurser, men arbetet med att försöka få tillräckligt många studenter att söka dessa kurser måste likväl intensifieras. Ett annat förslag är att – tillsammans med Malmö och Växjö – konstruera ett masterprogram som inom den s k Bolognamodellen. Förslagsvis kan ett sådant program, som omfattar 120

högskolepoängs studier (dvs två år) på s k avancerad nivå riktas in mot arbete, arbetsmarknad och etniska relationer i arbetslivet i en globaliserad värld. Även mindre kurser som kan ingå i program på avancerad nivå (magister och master) måste utarbetas. En nätbaserad kurs skulle kunna erbjudas inom det utbud som samordnas inom det nationella studierektorsnätverket i historia.

Förslag till åtgärd:

- att vi konstruerar kurser inom lärarlyftet
- att vi utarbetar en nätbaserad 7,5- eller 15-poängskurs i arbetarhistoria som kan erbjudas till studenter på avancerad nivå i hela landet
- att vi tillsammans med Malmö högskola och Växjö universitet diskuterar möjligheterna att anordna ett masterprogram

b) Forskning

Det är uppenbart att den forskning som bedrivs på Centrum måste ökas. Vi ser detta som den mest angelägna uppgiften tillsammans med tredje uppgiften nedan. Under de senaste åren har universitetens forskare – i synnerhet i humaniora och samhällsvetenskap – haft svårt att få anslag till forskning. Detta har på sina håll lett till en viss desillusionering. Många forskare har ägnat mycket tid till att söka pengar från Riksbankens jubileumsfond och Vetenskapsrådet, men utan att få någon utdelning. Vi måste utan tvekan öka våra ansträngningar och söka pengar för forskningsprojekt. Diskussionen om gemensamma projekt där de tre institutionerna/universiteten ingår måste intensifieras. Det är dock viktigt att också söka bidrag till mindre projekt

Förslag till åtgärder:

- att representanter för universiteten i Lund och Växjö samt Malmö högskola initierar en diskussion om att söka pengar till större forskningsprojekt.
- att vi intensifierar våra ansträngningar för att söka pengar till mindre forskningsprojekt.

Ansökningar till sådana bör i princip ske varje gång en utannonsering sker på universitetet. För att kunna göra detta krävs att ett antal sökbara projekt identifieras.

Studenter som skriver uppsatser bör i ökad utsträckning informeras om möjligheterna att göra detta på Centrum. Idag är det alldeles för få studenter som använder sig av de samlingar som finns i arbetarrörelsens arkiv i Landskrona.

Förslag till åtgärder:

- att utarbeta förslag på uppsatsämnen som bygger på dokumenten i arbetarrörelsens arkiv i Landskrona. Detta har gjorts men kan utvecklas framöver. Sådana ämnen måste presenteras för studenterna i Lund, Malmö och Växjö. De kan med fördel vara komparativt upplagda så att det inte enbart blir lokalhistoriska undersökningar om Landskrona.
- att göra en förteckning över det arkivmaterial i arbetarrörelsens arkiv som har en större räckvidd än Landskrona. Ungsocialisternas arkiv och Anton Nilssons samlingar är exempel på detta.
- att utarbeta förslag på projekt som kan omfatta ett större antal studenter. Dessa projekt behöver inte enbart bygga på otryckta handlingar, men handledning och projektmöten kan ske i Landskrona. Även boksamlingarna i Landskrona kan t ex användas som material till sådana uppsatser.

Det behöver knappast understrykas hur viktigt det är att fler arkivsamlingar deponeras på Centrum.

Till forskningssidan bör också framhållas de arbetarhistoriska konferenser som hölls på Centrum vårterminerna 2005 och 2007. Vi kommer att fortsätta med denna typ av konferenser som ett återkommande inslag i Centrums verksamhet och även bredda dem genom att bjuda in forskare från övriga nordiska länder.

c) Tredje uppgiften

Denna del av verksamheten har under hela tiden betraktats som en mycket viktig del av verksamheten. Som ovan framhållits har detta också varit grunden för att vi fick pengar av universitetet. Vi kan här peka på arbetshistoriska seminariet som faktiskt utvecklats och breddats. Här kan vi peka på samarbetet med ABF i Malmö.

När det gäller forskningscirklar måste verksamheten utvecklas ytterligare. Vi har deltagit flera cirklar med bas i Landskrona sedan tiden före bildandet av Centrum, men ytterligare cirklar bör initieras. Skrombergaprojektet är ett ytterst viktigt exempel på en lyckad satsning.

Förslag till åtgärd:

- Att tillsammans med t.ex. LO- och ABF-distriktet utveckla verksamheten med forskningscirklar

Informationen om vad Centrum gör och resultatet av dess verksamhet måste förbättras. Under de första åren av arbetshistoriska seminariets verksamhet gavs föredragen ut i serien *Arbetets historia* (inalles sju böcker). Serien har nu återupptagits i ny form genom att 2005 års konferens presenterats i bokform. Denna utgivning bör fortsätta.

Förslag till åtgärd:

- att fortsätta med att ge ut föredragen från de arbetarhistoriska konferenserna i bokform.

Arbetarmuseet

Under de gångna verksamhetsåren har utställningsverksamheten legat på sparlåga. Trots en viss utställningsverksamhet – och ingen dålig sådan – har vi långt kvar tills vi kan förverkliga visionen om att ha byggt upp ett arbetarmuseum. Här har lokalfrågan varit ett av de stora problemen, men det skulle också ha behövts personal med särskild uppgift att arbeta med utställningarna. Arbetet på att få nya utställningslokaler måste ges högsta prioritet.

Vår målsättning är att försöka omforma befintliga utställningar; ”Städa för livet”, ”Vem var Amatheamannen Anton Nilsson?”, ”Socker, Svett och Tårar”, till mobila enheter. Syftet med förändring är att levandegöra och marknadsföra Centrum för Arbetarhistorias verksamhet i sin helhet, bland annat i medlemsorganisationerna.

Inför verksamhetsåren 2008 och 2009 skall riktlinjer och förslag för kommande utställningsverksamhet arbetas fram och fastställas. Förslaget skall beakta universitetets tredje uppgift, tidigare förslag om en permanent basutställning, lokalfrågan, eventuella samarbetsfrågor och möjligheter att lösa finansieringsfrågan.

Pedagogiska program

Den pedagogiska verksamheten har varit inriktad på föreläsningar, utställningsvisningar och stadsvandringar. Syftet har varit att ge deltagarna en bredare historisk förståelse genom att

använda olika pedagogiska metoder för undervisningen. Nya former bör prövas för verksamheten, gärna i samarbete med olika kulturinstitutioner och medlemsorganisationer.

Informationsverksamhet

Informationsverksamheten till medlemsorganisationerna måste förstärkas. Aktiva insatser måste genomföras för att rekrytera fler medlemsorganisationer. Detta har med framgång gjorts när det gäller de fackliga organisationernas på central nivå. Påbörjat samarbete med Landskrona kommun, om marknadsföring av högskoleutbildningen, bör utvecklas. Tillsammans med Arbetarhistoriska seminariet skall aktiva insatser genomföras för att öka antalet deltagare i verksamheten.

Hemsidan är en viktig kanal och skall uppdateras kontinuerligt med information om verksamheten i sin helhet.